

खेदं समुद्बहति जृम्भणमातनोति

निद्रायते किमपि जल्पति वस्तुशून्यं ।

आशा विलोकयति खं पुनरेव धात्रीं

भूताभिभूत इव दुर्वेदकः सभायां ॥

इति ज्ञात्वा एतदनुसारि चेतो विधेयमित्यलं प्रसंगेन ॥

अकारि गुणचंद्रेण वृत्तिः स्वपरहेतवे ।

देवसूरिक्रमांभोजचंचरीकेण सर्वदा ॥ १ ॥

कृत्वेत्यं रचनां पुण्यं यन्मयात्रं सुनिर्मलं ।

पारं शब्दोदधेस्तेन सर्वदा जनविप्रियात् (°नइप्रि° MS.) ॥ २ ॥

मयात्र मतिमांद्याद्यत्किंचिदूचेऽयथातथं ।

प्रसादबुद्धिमाधाय शोधं तच्छब्दवेदिभिः ॥ ३ ॥

पठतर्ककर्मशमतिः कविचक्रवर्ती

शब्दानुशासनमहांबुधिपारदृष्ट्वा ।

शिष्यांबुजप्रकरजृम्भणचित्तभानुः

कक्कल एव सुकृती जयति स्थिरायां ॥ ४ ॥

Subscriptio haec : इति पंडितपुंडरीकेण । श्रीकल्लोपदेशेन तत्त्व-
प्रकाशकवृत्तिः । श्रीदेवसूरिपादपद्मोपजीविना गुणचंद्रेण स्वपरोपकारार्थं
श्रीहेमचंद्रव्याकरणाभिप्रायेण प्राणायि ॥

Haec folia praestantissima seculi sexti decimi litera-
tura exarata sunt. (WALKER 168^b.)

381.

Foll. 79-96. (linn. 8.) Grammaticae *Sārasvatī prakriyā* appellatae aphorismi. Incipit : ओं नमः श्रीभारत्यै ॥
अ इ उ ऋ लृ समानाः ॥ ह्रस्वदीर्घमुत्तमेदाः ॥ सवर्णाः ॥ ए ऐ ओ औ
संध्यक्षराणि ॥ उभये स्वराः ॥ अवर्ज्या नामिनः ॥

Folium unum in fine deest. De codicibus Beroli-
nensibus cf. Weber Catal. p. 219.

Haec folia seculo septimo decimo exarata sunt.
(WALKER 201^f.)

382.

Lit. Devan. Charta Ind. Foll. 209. Long. 10.
Lat. 4½.

Foll. 1-154. (linn. 12.) *Anubhūtisvarūpae ad Sarasva-
tīsūtra* commentarius. (A.) Incipit : प्रणम्य परमात्मानं ।
बालधीवृद्धिसिद्धये ॥ सारस्वतीमृजुं कुर्वे । प्रक्रियां नातिविस्तरां ॥ १ ॥
इन्द्रादयोऽपि यस्यांतं न ययुः शब्दवारिधेः ॥ प्रक्रियां तस्य कृत्स्नस्य
द्यमो वक्तुं नरः कथं ॥ २ ॥

Liber in partes tres divitur, quarum *prima* leges
euphonicae, *declinatio*, *casuum usus*, *compositio*, *deri-
vatio secundaria*; *secunda* *conjugatio*; *tertia* *derivatio*
primaria tractantur. Capita singula haec :

I. संज्ञाप्रक्रिया, de terminis technicis, fol. 3^b = B. 2^a;
स्वरसंधिः, de combinatione vocalium, fol. 6^a = 3^b; प्रकृति-

भावः, quibus conditionibus vocales contiguae non mu-
tentur, definitur, fol. 6^b = 3^b; व्यंजनसंधिः (ह्रस्वसंधिः), de
mutatione consonantium contiguarum, fol. 8^a = 5^a; वि-
सर्गसंधिः, de mutatione *s* finalis, fol. 10^b = 5^b; स्वरांताः
पुंलिङ्गाः, de declinatione nominum masculinorum, quae
vocali finiuntur, fol. 18^a = 11^a; स्वरांताः स्त्रीलिङ्गाः, de
ejusdem generis femininis, fol. 21^b = 12^b; स्वरांता नपुंस-
कलिङ्गाः, de ejusdem generis neutris, fol. 23^a = 14^a;
ह्रस्वांताः पुंलिङ्गाः, de nominibus masculinis consonanti ter-
minatis, fol. 34^a = 19^a; ह्रस्वांताः स्त्रीलिङ्गाः, de ejusdem
generis femininis, fol. 35^b = 20^a; ह्रस्वांता नपुंसकलिङ्गाः, de
ejusdem generis neutris, fol. 36^b = 20^b. Iis quae se-
quuntur de declinatione pronominum त्वं et अहं agitur,
tum conjunctiones, adverbia, praepositiones enumeran-
tur, fol. 39^b = 22^a; स्त्रीप्रत्ययाः, de generis feminini ter-
minationibus, fol. 42^b = 23^b; कारकप्रक्रिया, de casuum
usu, fol. 46^b = 26^a; समासप्रक्रिया, de compositione, fol.
53^a = 30^a; तद्धितप्रक्रिया, de suffixis secundariis, fol. 60^b
= 34^b. ॥ प्रथमा वृत्तिः संपूर्णा ॥

II. Incipit : लक्ष्मीनृसिंहं प्रणिपत्य काश्यां बुधांश्च पद्माकर-
भट्टमुख्यान् ॥ सारस्वतीयां च तिगंतवृत्तिं (tib°) क्रमाच्चिखेयं गणपप्र-
सादात् ॥ १ ॥ इत्यद्विकरणा भ्वादयो धातवः, de conjugatione
prima, fol. 81^b = 52^b. In singulis conjugationibus verba
aut activa (*parasmaipadin*), aut media (*ātmanepadin*),
aut in utroque genere declinata (*ubhayapadin*) seorsim
enumerantur. लुग्विकरणा अदादयो धातवः, de conjuga-
tione secunda, fol. 89^a = 58^b; लुग्विकरणा ह्लादयः, de con-
jugatione tertia, fol. 92^a = 61^a; यविकरणा दिवादयो धातवः,
conjugatio quarta, fol. 93^b = 62^b; नुविकरणाः स्वादयः, con-
jugatio quinta, fol. 95^a = 64^a; नञ्विकरणा रुधादयः, conju-
gatio septima, fol. 96^a = 64^b; उविकरणास्तनादयः, conjuga-
tio octava, fol. 96^b = 65^b; अविकरणास्तुदादयः, conjugatio
sexta, fol. 98^b = 66^b; नाविकरणाः क्रादादयः, conjugatio
nona, fol. 100^a = 67^b; चुरादिप्रक्रिया, conjugatio decima,
fol. 100^b = 68^a; व्यंतप्रक्रिया, de causalibus, fol. 106^b =
70^a; सप्रक्रिया, de desiderativis, fol. 111^a = 71^b; यङ्प्र-
क्रिया, de intensivo cum *ya*, fol. 116^a = 72^b; यङ्लुगंतप्र-
क्रिया, de intensivo sine *ya*, fol. 118^b = 73^a; नामधातु-
प्रक्रिया, de denominativis, fol. 121^a = 74^a; आत्मनेपदव्य-
वस्था, de usu generis medii, fol. 122^a = 75^a; भावकर्मप्र-
क्रिया, de intransitivis et de genere passivo, fol. 126^a =
77^a; दशलकारार्थाः, de temporum usu, fol. 126^b = 77^b.
॥ द्वितीया वृत्तिः ॥

III. Incipit : निजजनैर्विधिता निखिलापदो । मृदिति यो
विनिवर्त्तयति स्मृतः ॥ जलधिजापरिभणालालसो । नरहरिः कुरुतां
जगतां शिवं ॥ १ ॥ अथ कृदंतप्रक्रिया निरूप्यते, de variis suffixis
primariis; निष्ठाधिकारः, de participiis, *ta* et *tavat* termi-